

**Пословање „Sine qua non” д.о.о.
Агенција за представљање и заштиту ауторских права Сарајево
за период 2005 – 2010. године**

I. Правни основ

Институт за стандарде, мјеритељство и интелектуалну својину Босне и Херцеговине (*правни претходник Института за интелектуалну својину БиХ*) Рјешењем број ИП-5694/02-01СЖ од 4.6.2002. године издао је „Sine qua non”, Друштву за пружање интелектуалних услуга – Агенцији за представљање и заштиту ауторских права д.о.о. Сарајево, одобрење за обављање дјелатности остваривања права аутора на основу пуномоћи аутора, пуномоћи организација ауторâ или других носилаца ауторских права, права умјетника извођачâ на основу пуномоћи умјетника извођачâ, организација умјетника извођачâ или другог носиоца права умјетника извођача (у даљњем тексту: предузеће „Sine qua non”).

Предузеће „Sine qua non” је уписано у регистар код Кантоналног суда у Сарајеву Рјешењем број УФ/И 3234/97 6.11.1997. године.

Оснивач и власник предузећа „Sine qua non” је Амела Хадровић-Хасанефендић, а директор Мирза Хајрић.

II. Статут и организациона питања

Према Статуту, органи предузећа „Sine qua non” су: **Управни одбор, Савјетодавни орган, Правна група и Консултантски орган.**

Управни одбор је колегијални управљачки орган предузећа „Sine qua non” а чланове Управног одбора бира оснивач између еминентних стручњака у БиХ. Предсједник Управног одбора је оснивач предузећа „Sine qua non”.

Према Статуту, циљеви предузећа „Sine qua non” су представљање и заштита ауторских права у земљи и иностранству.

У извјештају достављеном по позиву Института наводи се да се крајем 2010. године у бази аутора и дјела налази 6.910 пријављених дјела од 473 аутора, те да је предузеће „Sine qua non” склопило 50 реципрочних уговора са иностраним организацијама који покривају више од 150 земаља.

III. Стицање и располагање имовином

Имовину предузећа „Sine qua non” чине непокретне и покретне ствари, имовинска права и новчана средства намијењена дјеловању предузећа. За своје дјеловање предузеће обезбјеђује средства пружањем услуга консалтинга, остваривања, представљања и заштите ауторских и сродних права и других извора у складу са законом. За своје обавезе предузеће одговара цјелокупном својом имовином.

IV. Удружење „Sine qua non” и његова веза са предузећем „Sine qua non”

Под истим називом, „Sine qua non”, основано је и Удружење за колективно остваривање и заштиту ауторских и сродних права, на основу Одлуке о оснивању која је донесена на Оснивачкој скупштини одржаној 16.2.2005. године у Сарајеву. Оснивачи Удружења су три правна лица:

- 1) Предузеће „Sine qua non” д.о.о. Сарајево,
- 2) АМУС - Асоцијација композитора-музичких стваралаца Сарајево и
- 3) Удружење глумца Сарајево.

Удружење „Sine qua non” је уписано у Регистар удружења у Министарству правде БиХ 17.7.2006. године. Према рјешењу, циљеви Удружења „Sine qua non” су: колективно остваривање и заштита ауторског и сродних права у земљи и иностранству, унапређење колективног остваривања ауторског и сродних права у БиХ у складу са законима БиХ и међународним документима и стандардима, сарадња са другим удружењима и организацијама за колективно остваривање ауторског и сродних права, подстицање и развијање стручних и колегијалних односа међу члановима Удружења, пружање стручне помоћи члановима Удружења у остваривању њихових права, активности у складу са законима БиХ који су у директној вези са остваривањем циљева.

Напомена: Удружење „Sine qua non” Сарајево, уписано у Регистар удружења у Министарству правде БиХ, **нема дозволу** Института за интелектуалну својину БиХ за послове колективног остваривања права.

V. Извјештај о пословању за период 2005 – 2010. године

У поступку надзора над радом организација за колективно остваривање права Институт за интелектуалну својину Босне и Херцеговине упутио је позив **предузећу „Sine qua non”** да достави извјештај о вођењу послова за период 2005 – 2010. године, те наложио да се доставе:

- информација о праву/има које остварује;
- копије пуномоћи аутора и удружења аутора који су овластили предузеће за остваривање њихових права;
- копије уговора са корисницима према годинама;
- укупно остварени приходи од корисника из БиХ према годинама;
- укупно остварени приходи из иностранства на основу уговора о реципрочном представљању;

- износи расподијељених средстава ауторима и носиоцима права према годинама;
- износи расподијељених средстава ауторима из иностранства путем иностраних колективних организација;
- износи средстава за покривање трошкова рада предузећа према годинама;
- план пословања предузећа према годинама;
- одлуке надлежног органа предузећа о усвајању плана пословања према годинама;
- финансијски извјештај који је усвојио надлежни орган предузећа према годинама;
- ревизорски извјештај заједно са мишљењем овлашћеног ревизора о правилности пословања предузећа и њихове усклађености са законом, актима предузећа и уговорима закљученим са трећим лицима према годинама;
- копије судских и управних одлука у којима је предузеће било једна од странака.

Извјештај о пословању предузећа „Sine qua non” запримљен је 24.2.2011. године. Уз извјештај је достављена документација: копије пуномоћи аутора и удружења аутора који су овластили предузеће „Sine qua non” да остварују њихова права; копије уговора са корисницима према годинама; план пословања према годинама; одлуке органа предузећа „Sine qua non” о усвајању плана пословања према годинама; финансијски извјештај који је усвојио орган предузећа према годинама; одлуке органа предузећа „Sine qua non” о усвајању финансијског извјештаја према годинама; ревизорски извјештај заједно са мишљењем овлашћеног ревизора о правилности пословања предузећа „Sine qua non” и њиховој усклађености са законом, актима предузећа и уговорима закљученим са трећим лицима; копије судских и управних одлука у којима је предузеће „Sine qua non” било једна од странака.

Институт је 24.10.2011. године упутио предузећу „Sine qua non” позив да допуни извјештај о пословању у којем је наложио да достави податке о потраживањима (према годинама и укупно) и информацију о томе коме је дозначена разлика средстава између оствареног прихода, трошкова пословања и распоређених средстава.

Предузеће „Sine qua non” је 28.10.2011. године доставило Институту допуну извјештаја у којем наводи да је **разлика средстава** у износу од **597.977,70 KM** остала на трансакционом рачуну предузећа и да припада страним ауторима чија су дјела коришћена на територији Босне и Херцеговине. У допису се наводи да разлика средстава **није никоме исплаћена**, те да те податке не могу да доставе.

С циљем израде цјеловите анализе пословања предузећа „Sine qua non”, Институт је упутио позив корисницима да доставе податке о износивању уплаћених надокнада за коришћење ауторских дјела и предмета сродних права у периоду 2005-2010. године.

Захтијеване податке доставило је 28 корисника (радио и ТВ-станица). Према достављеним подацима, предузећу „Sine qua non” је уплаћено у извјештајном периоду **857.282,60 KM**. Имајући у виду да нису достављени комплетни подаци од корисника, није било могуће извршити упоређивање са подацима које је доставило предузеће, те је извјештај припремљен само на бази података добијених од предузећа „Sine qua non”.

VI. Финансијско пословање

Према наводима у извјештају о пословању, укупни приход и расходи предузећа „Sine qua non” у периоду од 2005. до 2010. године су како слиједи:

- укупно остварени приход из БиХ је **7.829.275,89 KM**, трошкови пословања су износили **1.585.161,95 KM**, а носиоцима права је распоређено укупно **5.793. 334,64 KM**,

- укупно остварени приход из иностранства, на основу уговора о реципрочном представљању, износи **147.198,43 KM**,

- ауторима из иностранства расподијељено је **1.948.663,57 KM** путем иностраних колективних организација без података према годинама.

Табела 1. Приказ финансијског пословања предузећа „Sine qua non”

НАЗИВ КОЛЕКТИВНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ	ГОДИНА	УКУПНА ПОТРАЖИВАЊА	ОСТВАРЕНИ ПРИХОД	ТРОШКОВИ ПОСЛОВАЊА	%	РАСПОРЕЂЕНА СРЕДСТВА	%	РАЗЛИКА (ОСТВАРЕНОГ ПРИХОДА НАД РАСХОДИМА)
„Sine qua non” д.о.о. Сарајево	2005.	145.065,20	338.803,35	68.017,69	20%	297.675,79	88%	-26,89
	2006.	111.944,20	684.879,18	136.311,69	20%	292.531,25	43%	256.036,24
	2007.	111.947,00	1.309.998,99	262.737,59	20%	626.583,75	48%	420.677,65
	2008.	109.879,40	2.030.585,94	407.303,76	20%	1.163.685,15	57%	459.597,03
	2009.	336.595,50	1.487.922,25	312.895,21	21%	1.560.821,04	105%	-385.794,00
	2010.	381.187,17	1.977.086,18	397.896,01	19%	1.852.037,66	94%	-254.883,49
	Укупно	1.196.618,47	7.829.275,89	1.585.161,95	20%	5.793.334,64	74%	450.779,30

Остварени приход према судским одлукама

Према достављеној документацији, за извјештајни период предузеће „Sine qua non” исказало је потраживања по основу правоснажних судских пресуда у износу од **625.526,85 KM**, судских нагодби у износу од **2.718.898,25 KM**, те неправоснажних пресуда у износу од **160.924,03 KM**, што износи укупно **3.505.349.13 KM**.

Табела 2. Преглед остварених прихода према судским одлукама

НАЗИВ КОЛЕКТИВНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ	ГОДИНА	ПРАВОСНАЖНЕ СУДСКЕ ПРЕСУДЕ	СУДСКЕ НАГОДБЕ	НЕПРАВОСНАЖНЕ СУДСКЕ ПРЕСУДЕ
„Sine qua non” д.о.о. Сарајево	2005.	23.175,00	939.618,32	0,00
	2006.	35.168,37	0,00	0,00
	2007.	89.674,48	6.149,93	13.500,00
	2008.	253.894,29	163.688,25	0,00
	2009.	130.979,27	1.548.813,58	43.026,08
	2010.	92.635,44	60.628,17	104.397,95
	Укупно	625.526,85	2.718.898,25	160.924,03

Обрачун и расподјела надокнада (тарифа)

Обрачун и расподјелу надокнада домаћим и страним ауторима предузеће „Sine qua non” врши на основу Правилника о надокнадама за јавно извођење и саопштавање јавности музичких дјела, те надокнадама за коришћење музичких извођених материјала са тарифом минималних надокнада који је донио **Управни одбор Асоцијације композитора и музичких стваралаца (АМУС) 2.7.2002. године.**

VII. Надокнада за коришћење ауторских дјела од корисника у БиХ

Поједини корисници (Радио-Калман, Радио-Уно, РТВ-Тешањ, РТВ-Q) наводе бројне приговоре на начин пословања предузећа „Sine qua non” и његов однос према корисницима услуга. Тако се наводи да је предузеће „Sine qua non” имало веома некоректан однос према већини електронских медија, да је пријетило корисницима да, уколико не потпишу уговор, неће добити дугорочну дозволу за рад од РАК-а, да није прихватило ниједан предлог ПЕМ-а (Репрезентативно удружење електронских медија) уз пријетњу/образложење/ да своје уговоре може да реализује судским путем. Такође, наводе да, и поред бројних тражења, предузеће „Sine qua non” никада није доставило списак аутора које представља, колико је новца прикупило, према ком принципу врши расподјелу, којим ауторима је исплатило тантијеме и у којем износу.

Становиште свих корисника (електронских медија) је да морају да плаћају коришћење ауторских дјела, али да сматрају да тарифе морају да се утврде преговорима између колективне организације и репрезентативног удружења корисника и према прописима нових закона којима је регулисано подручје ауторског и сродних права у Босни и Херцеговини.

З а к љ у ч а к

Анализом података добијених од предузећа „Sine qua non” констатовано је сљедеће:

1. Правно лице које је од Института овлашћено за послове обављања ауторских и сродних права **је предузеће „Sine qua non” д.о.о. Сарајево.** Удружење „Sine qua non”, које је основано 2006. године, није се никада обратило Институту захтјевом за добијање дозволе за колективно остваривање ауторских и сродних права.
2. Према приложеној документацији, целокупно пословање у области колективног остваривања ауторског и сродних права вршило је предузеће „Sine qua non” д.о.о. као профитни субјекат који се бави и другим дјелатностима. С обзиром на то да се у извјештају позива на неке одлуке Удружења и да је предузеће „Sine qua non” један од три оснивача Удружења „Sine qua non” (АМУС, Удружење глумаца Сарајево и предузеће „Sine qua non” д.о.о.), из документације није јасно који је субјекат, односно орган доносио одлуке у вези са колективним остваривањем ауторских и сродних права. Примјера ради, одлуке о усвајању плана пословања од 2005. до 2010. године доносила је Скупштина предузећа „Sine qua non” д.о.о. иако, према Статуту предузећа, тај орган не постоји.
3. У извјештају је исказан **остварени приход** из БиХ у укупном износу од **7.829.275,89 KM** и иностранства у укупном износу од **147.198,43 KM**, односно остварени приход у износу од укупно **7.976.474,32 KM**, с једне стране, а, с друге стране, исказани су **трошкови пословања** у износу од **1.585.161,95 KM** (односно 20% у односу на остварени приход).

Распоређена средства носиоцима права у БиХ и иностранству су у укупном износу од **7.741.998,21 КМ** (у БиХ је расподијељено 5.793.334,64 КМ, а у иностранство је расподијељено 1.948.663,57 КМ). Из наведеног произилази да је **укупно расподијељено 97% средстава** у односу на укупан приход. Није јасно на који начин су покривени трошкови пословања и распоређена средства на носиоце права, јер се јавља разлика између остварених прихода и расхода у износу од **1.350.685,84 КМ** (трошкови пословања и расподјела средстава на носиоце права су већи од остварених прихода за исказани период). Из допуне извјештаја од 28.10.2011. године је видљиво да није доказана разлика средстава између остварених прихода и расхода, нити су достављени подаци о лицима којима је дозначена разлика наведених средстава.

4. Уочен је несразмјер између средстава наплаћених судским путем по основу правоснажних судских пресуда и судских нагодби, те укупно остварених прихода према годинама (као примјер наводимо да је у 2009. години по основу судских пресуда и нагодби приказан приход од **1.679.792,85 КМ**, а укупан остварени приход за 2009. године је износио **1.487.922,25 КМ**).
5. Имајући у виду да је смисао колективног остваривања ауторског и сродних права убирање средстава за рачун носилаца права и да, према међународној пракси, трошкови организације не би смјели да прелазе 20-30% оствареног прихода, предузеће „Sine qua non” се, према сопственим подацима, креће у тим границама. Међутим, предузеће „Sine qua non” је привредни субјекат који се бави различитим дјелатностима, те из приложеног биланса стања и успјеха није могуће раздвојити и провјерити податке наведене у извјештају који се односе на приходе и расходе по основу колективног остваривања ауторског и сродних права од његових прихода који су остварени по другим основима. Други документи који би послужили за провјеру тачности података о убраним и распоређеним средствима за коришћење ауторских дјела нису достављени.
6. Приликом доношења опште оцјене о пословању предузећа „Sine qua non” д.о.о. Сарајево треба имати у виду да се извјештајни период односи на вријеме важења Закона о ауторском и сродним правима из 2002. године (стари закон), којим је материја колективног остваривања ауторских и сродних права била регулисана само у рудиментарном виду. Будући да се од 2010. године примјењује Закон о колективном остваривању ауторског и сродних права, који наглашено прецизно регулише ову материју у складу са стандардима у упоредном праву, неопходно је констатовати да досадашњи начин пословања „Sine qua non” д.о.о. није могуће наставити, јер не задовољава стандарде у погледу транспарентности и демократичности рада организације за колективно остваривање, начина расподјеле прихода и ефикасности остваривања законски регулисаног циља.

[Крај документа]